

Nr 302.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.; given Stockholms slott den 5 maj 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 maj 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

I årets statsverksproposition erinrade jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att enligt riksdagens skrivelse nr 388 år 1938 tjänstemän, som omedelbart före övergången till civila avlöningsreglementet uppbära barntillägg enligt gällande dyrtidstilläggsbestämmelser, övergångsvis skola bibehållas vid denna förmån. Jag framhöll därjämte, att detsamma bör gälla i fråga om beställningshavare vid försvarsväsendet, därest löneroglering för dem genomföres från och med nästa budgetår, ävensom för icke-ordinarie personal, som blir underkastad nya avlöningsbestämmelser.

Med hänsyn härtill upptogos i riksstatsförslaget särskilda förslagsanslag till barntillägg under de olika huvudtitlarna. På grund av det läge, vari vissa lönerегleringsfrågor vid statsverkspropositionens avlåtande befunno sig, äskades anslagen dock icke definitivt utan upptogos med allenast beräknade belopp. Därjämte uppfördes anslagsposter för barntillägg i staterna för vissa verk med specialbudgeter.

Jag framhöll vid samma tillfälle vidare, att även kommunalt anställda lärare böra, sedan deras lönebelopp anpassats efter civila avlöningsreglementets bestämmelser, övergångsvis bibehållas vid rätten att uppbära barntillägg. Då medel till dyrtidstillägg för dessa lärare inräknats i vederbörande dyrtidstilläggsanslag, varvid hänsyn tagits till de enligt dyrtidstilläggsbestämmelserna utgående barntilläggen, upptogs icke i riksstatsförslaget särskilt anslag till barntillägg för ifrågavarande befattningshavargrupper.

Då jag nu anhåller att få återkomma till spørsmålet om barntillägg, vill jag till en början erinra, att Kungl. Maj:t hemställt, att dylikt tillägg måtte övergångsvis få utgå till befattningshavare, som beröras av följande till årets riksdag avlåtna propositioner, nämligen

nr 37 angående lönerегlering för landshövdingarna,

nr 176 angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för vissa kommunanställda lärare m. fl.,

nr 200 angående lönerегlering för provinsialläkare och distriktsveterinärer,

nr 217 angående lönerегlering för ordinarie tjänstemän vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter,

nr 218 med förslag till löneplaner för extra ordinarie tjänstemän m. fl. icke-ordinarie befattningshavare vid den civila statsförvaltningen m. m.,

nr 245 med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. samt

nr 298 med förslag till löneplaner för extra ordinarie tjänstemän m. fl. icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet m. m.

Gällande bestämmelser rörande barntillägg återfinnas, vad angår statliga befattningshavare, i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, med däri, såvitt nu är i fråga, genom kungörelse den 18 juni 1937 (nr 433) vidtagen ändring.

Enligt nämnda bestämmelser utgår barntillägg för varje barn under 16 år, för vilket försörjningsplikt förelåg vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser. För varje bidragsberättigande barn utgår barntillägg med 10 kronor till befattningshavare med oreglerad avlöning och 9 kronor till befattningshavare med reglerad avlöning. Barntillägg utgår icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Vidare föreskrives, att barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till

fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning som nyss sagts är berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligen urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Vid ett övervägande av de grunder, enligt vilka barntillägg övergångsvis böra utgå, möter i första hand spörsmålet om vilka befattningshavare, som böra komma i åtnjutande av förmånen av barntillägg. Av riksdagens av mig inledningsvis åberopade uttalande framgår, att såsom allmänna förutsättningar för åtnjutande av ifrågavarande förmån bör gälla, att vederbörande befattningshavare den 1 juli 1939 till följd av lönereglering övergår till de från och med denna dag gällande nya avlöningsbestämmelserna samt att befattningshavaren omedelbart före övergången ägt åtnjuta i dyrtidstillägg ingående barntillägg. Vid den fortsatta redogörelsen bortser jag alltså — med vissa närmare angivna undantag — från befattningshavare, vilka icke fylla nämnda förutsättningar.

De nya avlöningsbestämmelser, som den 1 juli 1939 träda i kraft, avse såväl statliga som kommunanställda befattningshavare. I förstnämnda hänseende äro att märka civila och militära avlöningsreglementena samt civila och militära icke-ordinariereglementena ävensom, i vad angår nomadlärare, de provisoriska avlöningsbestämmelser, som för nästa budgetår föreslås för vissa kommunanställda lärare m. fl. Sistnämnda bestämmelser avse i övrigt, såsom namnet anger, befattningshavare vid det kommunala undervisningsväsendet.

Under *civila avlöningsreglementet* skola inordnas följande befattningshavare, nämligen

dels tjänstemän vid de verk, för vilka något av följande avlöningsreglementen äro gällande, nämligen reglementena den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, den 22 juni 1921 (nr 451; jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, den 9 juni 1922 (nr 379) för befattningshavare vid lots- och fyrstaten samt den 15 juni 1934 (nr 303) för tjänstemän vid domänverket (riksdagens skrivelse nr 388 år 1938, proposition nr 240 år 1939),

dels kemist och andre kemist i marinförvaltningen (riksdagens skrivelse nr 388 år 1938),

dels befattningshavare, för vilka avlöningsreglementet den 21 maj 1926 (nr 177) för förste provinsialläkare och provinsialläkare är gällande (riksdagens skrivelse nr 388 år 1938, proposition nr 200 år 1939),

dels befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor och statens anstalt för fallandesjuka (riksdagens skrivelse nr 5 år 1939),

dels befattningshavare vid statens väginstitut (riksdagens skrivelse nr 6 år 1939),

- dels* landshövdingarna (proposition nr 37 år 1939),
- dels* befattningshavare vid statens kriminaltekniska anstalt (proposition nr 60 år 1939),
- dels* befattningshavare vid handelsflottans pensionsanstalt (proposition nr 118 år 1939),
- dels* distriktsveterinärer (proposition nr 200 år 1939),
- dels* befattningshavare, för vilka avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 873) för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende är gällande (proposition nr 217 år 1939),
- dels* vaktmästarpersonal vid de läroanstalter, för vilkas lärarpersonal sistnämnda avlöningsreglemente är gällande (proposition nr 217 år 1939),
- dels* befattningshavare vid arbetsrådet (proposition nr 202 år 1939),
- dels* befattningshavare vid egnahemsstyrelsen (proposition nr 236 år 1939),
- dels ock* professorer vid konsthögskolan och tjänstemän vid konjunkturinstitutet, vilka av Kungl. Maj:t förordnas för begränsad anställningstid (proposition nr 258 år 1939).

Av nämnda befattningshavargrupper uppbära befattningshavarna vid statens anstalt för fallandesjuka, statens väginstitut, statens kriminaltekniska anstalt, handelsflottans pensionsanstalt och konjunkturinstitutet samt vissa vaktmästare inom undervisningsväsendet icke dyrtidstillägg och bliva således icke berättigade till barntillägg. Beträffande övriga vaktmästare inom undervisningsväsendet ävensom befattningshavarna vid statens förenämnda uppfostringsanstalter, vilka befattningshavare nu uppbära oreglerad avlöning, anser jag mig icke böra föreslå bibehållande av barntillägg. I övrigt böra de befattningshavare, som enligt uppräknningen inordnas under civila avlöningsreglementet, komma i åtnjutande av dylikt tillägg.

Under *militära avlöningsreglementet* skola inordnas officers- och underofficersbeställningar å aktiv stat samt de beställningar i övrigt, för vilka avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet är gällande, dock med undantag för bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt marinläkare av 2. graden (proposition nr 245 år 1939). De befattningshavare, som i enlighet härmed inordnas under militära avlöningsreglementet, böra komma i åtnjutande av övergångsvis utgående barntillägg.

I det föregående ha avhandlats statliga ordinarie befattningshavare. För statliga icke-ordinarie befattningshavare skola från och med den 1 juli 1939 gälla *civila* och *militära icke-ordinariereglementena*. Jag anser mig böra förorda, att följande icke-ordinarie befattningshavare komma i åtnjutande av övergångsvis utgående barntillägg, nämligen de befattningshavare, som vid någon av de i det föregående avsedda förvaltningsgrenarna, inom vilka barntillägg skola utgå till ordinarie befattningshavare, omedelbart före den 1 juli 1939 äro anställda såsom tjänstemän å extra stat, extra ordinarie tjänstemän, extra tjänstemän eller aspiranter. Samma förmån bör jämväl tillkomma exempelvis s. k. långtidsvikarier och befattningshavare, som av-

ses i Kungl. Maj:ts brev den 13 maj 1938 (nr 199) till rikets hovrätter angående avlöning till vissa icke-ordinarie befattningshavare vid hovrätterna.

De förut omnämnda *provisoriska avlöningsbestämmelserna för kommunanställda lärare m. fl.* skola tillämpas å tjänstemän, för vilka följande avlöningsreglementen äro gällande, nämligen reglementena den 30 september 1937 (nr 868) för lärare vid folk- och småskolor, den 17 juni 1938 (nr 419) för nomadlärare och den 11 november 1938 (nr 660) för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor (proposition nr 176 år 1939). Av ifrågavarande befattningshavare böra ordinarie, extra ordinarie, extra och vikarierande lärare samt med dem i avlöningshänseende likställda befattningshavare komma i åtnjutande av övergångsvis utgående barntillägg.

Av vad jag inledningsvis anfört framgår, att barntillägg böra utgå för barn, för vilka befattningshavare ägt att omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna åtnjuta dylikt tillägg. Med hänsyn till utformningen av gällande dyrtidstilläggsbestämmelser bör alltså försörjningsplikt för bidragsberättigande barn ha inträtt senast den 31 mars 1939.

Om befattningshavare omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna på grund av tjänstledighet eller annan anledning icke uppburit barntillägg, ehuru han skulle varit berättigad därtill, därest han tjänstgjort, bör detta icke förhindra, att han berättigas åtnjuta barntillägg efter återinträdandet i tjänst.

Övergångsvis medgivet barntillägg bör bibehållas till och med utgången av det kalenderkvartal, under vilket barnet fyller 16 år. I anslutning härtill må framhållas, att befattningshavare, som enligt vad förut anförts skulle komma i åtnjutande av barntillägg, icke bör förlora denna förmån, därest han i samband med övergången till de nya avlöningsbestämmelserna eller därefter tillträder ny statlig eller kommunal befattning, varå dessa bestämmelser äro tillämpliga. Skulle han övergå till annan statlig eller kommunal tjänst och därefter återvända till bidragsberättigande befattning, bör Kungl. Maj:t äga möjlighet att, därest särskilda omständigheter så motivera, från fall till fall besluta, att tidigare medgivna barntillägg må bibehållas. Beträffande läsårsavlönade lärare, till vilka jag återkommer i det följande, vill jag därjämte framhålla, att den omständigheten, att anställningen för dylika lärare formellt upphör under tidsperioder, då de icke tjänstgöra, ej får medföra, att de vid i vanlig ordning inträffande förnyad anställning fränkännas de övergångsvis utgående barntillägg, till vilka de tidigare berättigats.

Slutligen skall jag något uppehålla mig vid vissa detaljspörsmål, som delvis innebära ett förtydligande av vad jag i det föregående anfört.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att jag hittills åsyftat sådan övergång till de nya avlöningsbestämmelserna, som äger rum till följd av löne-reglering den 1 juli 1939. Emellertid kan tänkas, att befattningshavare utan dylikt samband övergår till sådan befattning, å vilken nämnda bestämmelser

äro tillämpliga. Sådana befattningshavare böra icke bibehållas vid barn-tillägg även om övergången skulle sammanfalla med de nya bestämmelsernas ikraftträdande.

Enligt propositionen nr 245 till årets riksdag med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. skola å övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare under tjänstgöring få sin ersättning grundad på det nya avlöningsreglementet. Därest riksdagen godkänner detta förslag, böra ifrågasvarande beställningshavare under tjänstgöringstiden erhålla barntillägg. Bestämmelse härom bör lämpligen upptagas bland de detaljföreskrifter, som bliva erforderliga för regleringen av nämnda ersättning.

De tjänstemän vid utrikesförvaltningen, som komma i åtnjutande av barnbidrag enligt bestämmelserna härom, böra icke komma i fråga till de övergångsvis utgående barntilläggen.

Inom det statliga och kommunala undervisningsväsendet finnas vissa lärare, som uppbära avlöning för läsår. Dylik avlöning tillkommer, såvitt nu är i fråga, extra lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter samt extra ordinarie och vikarierande nomadlärare ävensom följande kommunalt anställda lärare, nämligen extra ordinarie och vikarierande folk- och småskollärare samt vikarierande lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor. I det föregående har såsom tidpunkt för övergång till de nya avlöningsbestämmelserna angivits den 1 juli 1939. Denna tidsbestämning kräver emellertid viss modifikation beträffande ifrågasvarande lärare, beroende på den speciella arten av deras anställning. Enligt gällande bestämmelser omfattar nämligen anställningen endast den tid, varunder lärarna äro i tjänst. För egen del anser jag tillfyllest, att läsårsavlönad lärares övergång till de nya avlöningsbestämmelserna inträffat antingen den 1 juli 1939 eller under tiden till och med början av höstterminen nämnda år. Av samma skäl bör för dessa lärare med tidpunkten omedelbart före övergången till de nya avlöningsbestämmelserna avses utgången av vårterminen 1939.

Då jag inräknar de vikarierande lärarna bland befattningshavare, som böra bibehållas vid barntillägg, förutsätter jag, att de för åtnjutande av denna förmån skola hava tjänstgjort såsom vikarier hela vårterminen 1939. Jag anser denna kvalifikation motiverad med hänsyn till den mindre fasta anställning, som de vikarierande lärarna intaga i förhållande till övriga läsårsavlönade lärare. Emellertid bör möjlighet stå öppen för Kungl. Maj:t att på särskild framställning medgiva barntillägg, därest vid kortare vikariatstjänstgöring speciella omständigheter få anses motivera detta.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att även andra fall kunna inträffa, då särskilda omständigheter tala för att i det föregående icke berörda statliga eller kommunanställda icke-ordinarie befattningshavare medgivas förmånen av övergångsvis utgående barntillägg. Det synes mig därför lämpligt, att Kungl. Maj:t erhåller generellt bemyndigande att i dylika fall besluta om befattningshavares bibehållande vid barntillägg.

Barntillägg bör för varje bidragsberättigande barn utgå med 9 kronor.

I övrigt böra gälla samma grunder för åtnjutande av barntillägg, som föreskrivits i gällande dyrtidstilläggskungörelse.

Utgifterna för barntillägg böra under nästa budgetår bestridas beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från för ändamålet anvisade anslag under de olika huvudtitlarna. För bestridande av de övergångsvis utgående barntilläggen till kommunanställda lärare skulle med hänsyn härtill upptagas ett särskilt anslag under åttonde huvudtiteln. Emellertid erfordras icke någon medelsanvisning för detta ändamål under nästa budgetår. Om nämligen, såsom jag i samband med framläggande av förslag angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. kommer att förorda, gällande bestämmelser om förskottsutbetalningar till skoldistriktet av dyrtidstillägg upphävas från och med nästa budgetår, torde förskott ej heller böra lämnas å kostnaderna för barntillägg. Härav följer, att ersättningarna till skoldistriktet för kostnaderna för barntillägg under budgetåret 1939/40 icke komma att utbetalas förrän efter ingången av budgetåret 1940/41.

I övrigt anser jag, att anslagen till barntillägg böra äskas med de i statsverkspropositionen beräknade anslagsbeloppen. Kostnaderna för barntillägg under nästa budgetår skulle alltså, såvitt desamma icke avse de affärsdrivande verken och nyss angivna verk med specialbudgeter, beräknas enligt följande sammanställning:

under andra huvudtiteln	kronor	95,000
» tredje »	»	16,000
» fjärde »	»	700,000
» femte »	»	410,000
» sjätte »	»	19,000
» sjunde »	»	340,000
» åttonde »		
a) befattningshavare i statens tjänst	»	300,000
b) befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. . .	»	—
» nionde huvudtiteln	»	75,000
» tionde »	»	140,000
» trettonde »	»	4,000
	Summa kronor	2,099,000.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. må i huvudsaklig överensstämmelse med

Kungl. Maj:ts proposition nr 302.

av mig i det föregående förordade grunder utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t;

dels besluta, att utgifterna för barntillägg skola bestridas: beträffande befattningshavare vid de affärsdrivande verken, försäkringsinspektionen och statens pensionsanstalt från de medel, av vilka verkets eller institutionens utgifter i övrigt bestridas, beträffande befattningshavare vid statens hingstdepåer och stuteri från det anslag, varav vederbörandes lön utgår, samt i fråga om andra befattningshavare från de anslag i riksstaten, som äro avsedda för barntillägg;

dels ock å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 anvisa följande *förslagsanslag till Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst*, nämligen

under andra	huvudtiteln	kronor	95,000
» tredje	»	»	16,000
» fjärde	»	»	700,000
» femte	»	»	410,000
» sjätte	»	»	19,000
» sjunde	»	»	340,000
» åttonde	»	»	300,000
» nionde	»	»	75,000
» tionde	»	»	140,000
» trettonde	»	»	4,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Holger Anderson.